

Esperanto

Esperanto

Inleiding

Taalfamilie

Plantaal gebaseerd op de Indo-europese talen

+ - 70% Romaans

+ - 20% Germaans

En dan nog wat Slavisch en Hebreeuws

Waar

Er is geen streek met moedertaalsprekers, maar je vindt waarschijnlijk in elk land van de wereld wel mensen die het spreken. De grootste concentratie bevindt zich in Europa.

Hoeveel

Een zeer moeilijke vraag. Er mogen er nog 10 miljoen zijn, dit blijft relatief weinig ten opzichte van de totale wereldbevolking. Mocht je een betrouwbare statistische meting willen doen, dan zou je zoveel mensen moeten ondervragen in zoveel verschillende landen dat het onbegonnen werk is. Toch een schatting:

- ☆ Moedertaalsprekers: vermoedelijk enkele duizenden.
- ☆ Hoeveel mensen er zich kunnen in uitdrukken is sterk afhankelijk van welke eisen je stelt aan de kennis van de taal. Er zijn schattingen van enkele honderduizenden tot vele miljoenen.

Het ontstaan

- ☆ In 1887 verscheen de eerste publikatie over het Esperanto in een dunne brochure in het Russisch, Pools, Duits en Frans met de titel "Internationale taal, voorwoord en volledig leerboek", geschreven door dr. Esperanto. Achter deze schuilnaam verborg zich een Poolse oogarts, L. L. Zamenhof (1859-1917). Zijn schuilnaam werd al spoedig de eigenaam van de internationale taal. Esperanto betekent letterlijk "hij die hoopt".
- ☆ 1889: Eerste tijdschrift
- ☆ 1905: Eerste wereldcongres in Boulogne-sur-mer.
- ☆ 1908: onstaan U.E.A. (Esperanto Wereld Vereniging)
- ☆ 1930: Plena Vortaro (Verklarend Woordenboek in Esperanto)
- ☆ 1954: Eerste Unesco-resolutie
- ☆ 1998: U.E.A in officiële relatie met de VN.

Alfabet en uitspraak

De letters

Er zijn 28 letters:

a, b, c, ĉ, d, e, f, g, ĝ, h, ĥ, i, j, ĵ, k, l, m, n, o, p, r, s, ŝ, t, u, ŭ, v, z

Met hun naam

Klinkers: enkel klinker uitspreken

Medeklinkers: een 'o' erachter zetten (bo, co,...)

De uitspraak

De volgende letters worden uitgesproken zoals in het Nederlands:

- ☆ a, b, d, f, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, v, z

De volgende letters worden verschillend uitgesproken dan in het Nederlands:

- ☆ c (ts), ĉ (tsj), e (kip), g (garçon), ĝ (gentleman), ĥ (echo), ĵ (journaal), ŝ (sjaal), u (oe), ŭ (w)

De klemtoon

Voorlaatste lettergreep

Grammatica

Naamvallen, geslacht

Naamvallen: nominatief en accusatief

Accusatief, met uitgang -n:

- ☆ Aanduiden lijdend voorwerp
- ☆ Weglaten van een voorzetsel

Geslacht: geen (alleen natuurlijk geslacht)

Naamwoorden

Substantieven: eindigen op -o

Adjectieven: eindigen op -a

Werkwoordvervoeging

Tegenwoordige tijd:

infinitief	beminnen ami	zijn esti	hebben havi
ik	mi amas	mi estas	mi havas
jij (informeel)	vi amas	vi estas	vi havas
gij, u (formeel)	vi amas	vi estas	vi havas
hij, zij, het	li, ŝi, ĝi amas	li, ŝi, ĝi estas	li, ŝi, ĝi havas
wij	ni amas	ni estas	ni havas
jullie	vi amas	vi estas	vi havas
zij	ili amas	ili estas	ili havas

Andere enkelvoudige tijden: -is (verleden tijd, "gisteren"), -os (toekomstige tijd, 'morgen')

Deelwoorden:

- ☆ Actieve deelwoorden: -ant- (tegenwoordig), -int- (verleden), -ont- (toekomstig). Bvb.
 - ☆ manĝanto: de eter, hij die aan het eten is;
 - ☆ manĝinto: hij die at;
 - ☆ manĝonto: hij die op het punt staat te eten
- ☆ Passieve deelwoorden: -at- (tegenwoordig), -it- (verleden), -ot- (toekomstig). Bvb.
 - ☆ manĝato: de gegetene, hij die wordt gegeten;
 - ☆ manĝito: hij die werd gegeten;
 - ☆ manĝoto: hij die op het punt staat gegeten te worden
- ☆ Samengestelde tijden: 1 hulpwerkwoord: esti. Bvb.:
 - ☆ Li estas manĝanta: hij is aan het eten
 - ☆ Li estas manĝata: hij wordt gegeten

Verder bestaan

- ☆ Voorwaardelijke wijze: -us (bvb. li manĝus: hij zou eten)
- ☆ Verzoek/bevel:: -u (bvb. manĝu: eet)

Zinsvorming

...(enz.)...